

ООН на 76 години

Наръчник за учителя
по повод 24 октомври, Деня на ООН

*Темата на 76-тата сесия на
Общото събрание на ООН:*

Изграждане на устойчивост чрез надежда да се възстановим от COVID-19, да се възстановим устойчиво, да отговорим на нуждите на планетата, да зачитаме правата на хората и да съживим Организацията на Обединените нации.

Наръчникът е разработен от Дружество за ООН в България по повод отбелязването на Деня на ООН през 2021 г.

За подготовката на наръчника за учителя „ООН на 76 години“ са използвани материали от страниците на ООН.

Виж например: [70 Ways the UN Makes A Difference | United Nations Seventieth Anniversary](#)

Снимковият материал е от UN Photo Digital Asset Management System - https://dam.media.un.org/Package/2AM9LOT_4

За Деня на ООН

Денят на ООН се отбелязва всяка година на 24 октомври. Провъзгласен е като ден на ООН с Резолюция №168 на Общото събрание на ООН през 1947 г. През 1971 г. Общото събрание препоръча с Резолюция № 2782 този международен празник да се отбелязва и като държавен празник от страните членки.

Организацията на Обединените нации е най-голямата универсална международна организация, създадена през 1945 г. от 51 страни с цел поддържане и укрепване на международния мир, сигурността, развитието на сътрудничеството между държавите.

Един от първите документи на ООН е приет през декември 1948 г. – това е Всеобщата декларация за правата на човека.

Днес в ООН членуват 193 държави, като всяка от тях е член на Общото събрание на ООН и притежава един равен глас с всички останали. Главните органи на ООН са Общото събрание, Съветът за сигурност, Икономическият и социален съвет, Съветът по попечителства и Международният съд. В системата на ООН влизат редица специализирани организации, занимаващи се с икономически, социални и хуманитарни въпроси като Световната здравна организация (СЗО), Международната организация на труда (МОТ), Организацията на ООН за образование, наука и култура (ЮНЕСКО), Организацията на ООН по прехрана и земеделие (ФАО), Организацията на ООН за промишлено развитие (ЮНИДО), Програмата на ООН за развитие (ПРООН) и други.

От международно признатите независими държави в ООН не влизат само Ватикана (Светият престол), от частично признатите – Палестина, Сахарската арабска демократична република (Западна Сахара), Китайската република (Тайван), Абхазия, Южна Осетия, Косово и Северен Кипър.

Денят на ООН е част от редовно провежданата Седмица на ООН, 20-26 октомври. Празничните събития включват срещи, събрания, кръгли маси, изложби. Традиционно в Деня на ООН Генералният секретар на ООН се обръща към световната общественост с послание, а в залата на ОС се провежда международен концерт.

По инициатива на ООН на 24 октомври се провежда и Световен ден на информацията за развитие.

За кого и за какво има роля ООН?

За 193 държави в системата на ООН принадлежността към „клуба“ на ООН има своите предимства. Важно предимство на членството в ООН е изричното признаване, че всички страни членки са суверенни държави. Приетите в системата на ООН норми са един вид „златен стандарт“ за международния правов ред.

Организацията на Обединените нации също така подкрепя държавите в няколко важни сектора, като хуманитарна помощ, икономическо развитие, глобално здраве и права на човека по четири ключови фронта: поддържане на мира в целия свят, развиване на приятелски отношения между нациите, подпомагане на народите да работят заедно за подобряване на живота на всеки човек и служи като форум за обсъждане действията на държавите за постигане на глобални цели.

Организацията на Обединените нации позволява на народите и техните правителства да споделят тежестта на глобалните предизвикателства, които са твърде големи, за да може една държава да се справи сама - независимо дали са свързани с развитието или със сигурността. В партньорство с неправителствените организации и заинтересованите от частния сектор, ООН предлага механизми за защита на правата на човека и призовава за солидарност, така че „никой да не бъде изоставен“.

Днес все по-често се обсъжда ролята на Обединените нации в международната система. Организацията на Обединените нации е подложена на критика заради възприеманата ѝ неефективност. В самата организация отдавна се говори за необходимостта от реформи, но преди да отсъдим е добре да научим повече за разнообразните дейности на ООН и приноса ѝ за днешния и утрешния ни ден.

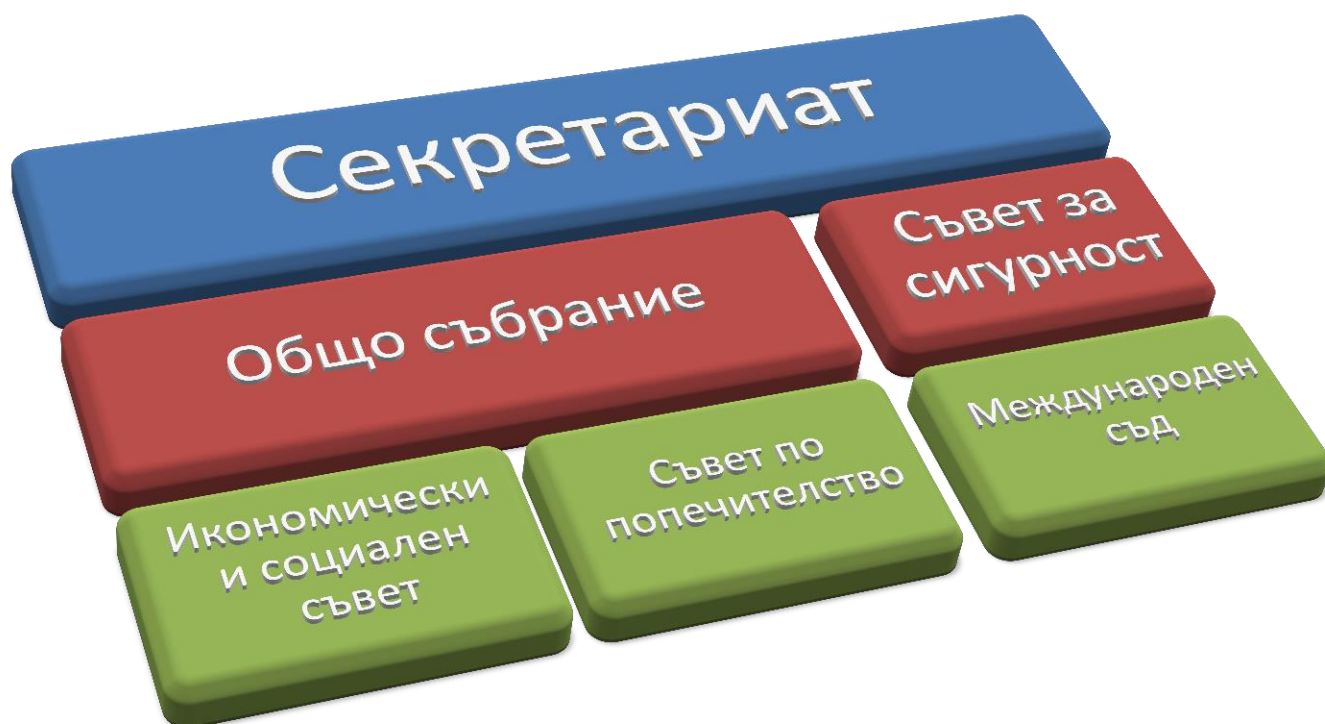
Талита Мело и Мидфа Наем работят по видеозаписи на Абдула Шахид, председател на седемдесет и шестата сесия на Общото събрание на ООН.

UN Photo/Ariana Lindquist

Структура на системата на ООН

Системата на ООН се състои от шест основни органа, 27 отдела и служби, 15 специализирани агенции и други фондове, програми и органи. Основните органи на Организацията на обединените нации са Общото събрание, Съветът за сигурност, Икономическият и социален съвет, Съветът по попечителство, Международният съд и Секретариатът на ООН. Всички те са създадени съгласно Устава на ООН при основаването на Организацията през 1945 година. Съветът по попечителство спира работата си на 1 ноември 1994 г., след като всички подопечни територии са преминали към: самоуправление, независимост, самостоятелни държави или чрез присъединяване към съседни независими държави.

Много хора приравняват Организацията на Обединените нации със Съвета за сигурност, като забравят, че тя е сложна мрежа от агенции и институции, които извършват важна работа извън въпросите на мира и сигурността. Например, ООН осигурява храна на 80 милиона души, подпомага 70 милиона бежанци и ваксинира 45 процента от децата по света. Глобално признати агенции като Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ) и Световната здравна организация (СЗО) също са част от системата на ООН. СЗО работи със 194 държави членки за борба със заразните и незаразните болести. Много хора също не знаят, че Групата на Световната банка и Международният валутен фонд (МВФ) също са специализирани агенции на ООН, но действат независимо.

- Общото събрание

Общото събрание е основният съвещателен, политически и представителен орган на ООН. Всички 193 държави-членки на ООН са представени в Общото събрание, което го прави единственият орган на ООН с универсално представителство. Всяка година, през септември, всички държави членки се събират в Ню Йорк за годишната сесия на Общото събрание и общите дебати, на които присъстват много държавни глави. Решенията по важни въпроси, като тези за мира и сигурността, приемането на нови членове и бюджетните въпроси, изискват мнозинство от две трети от Общото събрание. Решенията по други въпроси се вземат с обикновено мнозинство. Общото събрание избира всяка година председател на Общото събрание за едногодишен мандат.

- **Съветът за сигурност** носи отговорност за поддържане на международния мир и сигурност, като реагира на кризи по целия свят и наблюдава текущите мироопазващи операции на ООН. Съветът се състои от 15 членове: 5 постоянни членки (Великобритания, Китай, Русия, САЩ и Франция,) и 10 непостоянни ротационни членки. Постоянните членки са определени по време на основаването на Организацията на Обединените нации след Втората световна война. Останалите 10 членки са непостоянни и се избират за двугодишен мандат от Общото събрание на ООН. Постоянните членки имат право на вето. За да бъде одобрена една резолюция на Съвета, той трябва да осигури поне девет гласа „ДА“ и да избегне вето от който и да е от петте страни. Всеки член на Съвета има един глас, а потенциалното вето на една от постоянните членки прави приемането на която и да е резолюция невъзможно.

Съветът за сигурност поема водеща роля при определянето на съществуването на заплаха за мира или акт на агресия. Той призовава страните по спора да го уреждат с мирни средства и препоръчва методи за корекция или условия за уреждане. В някои случаи Съветът за сигурност може да прибегне до налагане на санкции или дори да разреши използването на сила за поддържане или възстановяване на международния мир и сигурност. Съветът за сигурност има председателство, което се ротира и променя всеки месец.

- **Икономическият и социален съвет** е основният орган за координация, преглед на политиките, политически диалог и препоръки по икономически, социални и екологични въпроси. Той служи като централен механизъм за дейността на системата на ООН и нейните специализирани агенции в икономическата, социалната и екологичната област, като контролира помощни и експертни органи. Съветът има 54 членове, избрани от Общото събрание за припокриващи се тригодишни мандати. Това е най-важната платформа на ООН за обсъждане и новаторско мислене относно устойчивото развитие.

- **Съветът по попечителство** е създаден през 1945 г. съгласно глава XIII на Устава на ООН с цел да осигури международен надзор над 11 територии, поставени под администрацията на седем държави членки, и да гарантира, че

са предприети адекватни стъпки за подготовка на териториите за самостоятелно правителство и независимост. До 1994 г. всички територии, поставени под попечителство, са постигнали самоуправление или независимост и по тази причина Съветът по попечителство преустанови дейността си на 1 ноември 1994 г. Той може да се събира при необходимост - със своето решение или решението на своя Председател или по искане на мнозинство от членовете му или Общото събрание или Съвета за сигурност.

- **Международният съд** е основният съдебен орган на ООН. Седалището му е в Двореца на мира в Хага (Нидерландия). Това е единственият от шестте основни органа на ООН, който не се намира в Ню Йорк (Съединените американски щати). Ролята на Съда е да урежда, в съответствие с международното право, правни спорове, представени му от държавите, и да дава консултативни становища по правни въпроси, поставени му от упълномощени органи и специализирани агенции на ООН. Международният съд функционира в съответствие със своя Устав.

- **Секретариатът** се състои от Генералния секретар и десетки хиляди международни служители на ООН, които извършват ежедневната работа на ООН, съгласно мандата на Общото събрание и другите основни органи на Организацията. Генералният секретар е главен административен директор на Организацията, назначен от Общото събрание по препоръка на Съвета за сигурност за петгодишен мандат, с възможност за подновяване. Генералният секретар е символ на идеалите на Организацията и защитник на всички народи по света, особено на бедните и уязвимите.

Какви са политическите мисии на ООН и как са отразени в Устава на организацията?

- Цели и принципи (глава Първа от Устава на ООН)
- Функции и пълномощия на Съвета за сигурност (глава Пета на Устава на ООН)
- Мирно разрешаване на спорове (глава Шеста на Устава на ООН)
- Действия срещу заплахите за мира (глава Седма на Устава на ООН)
- Регионални споразумения (глава Осма на Устава на ООН)

76

**години
работа
за
хората**

Мир и сигурност

Икономическо развитие

Социално развитие

Права на човека

Околна среда

Международно право

Хуманитарни въпроси

Здравеопазване

639 / 5000, UN

Бронзовата скулптура „Не-насилието“ на шведския художник Карл Фредрик Ройтерсвард, разположена за първи път през 1988 г. пред сградата на ООН в Ню Йорк, се превърна в международна икона за мир и ненасилие.

Мир и сигурност

- Превантивна дипломация и посредничество

Най-ефективният начин за намаляване на човешките страдания и колосалните икономически разрушения вследствие на конфликтите е на първо място тяхното предотвратяване. ООН играе важна роля за предотвратяване на конфликти, като използва дипломация, посланици на добра воля и посредничество. Сред инструментите на организацията за постигане на мир са специалните пратеници и политическите мисии на място.

- Политически мисии на ООН

В основата на всеки конфликт обикновено стои политически въпрос. Поради това още от първите дни на съществуването на световната организация политическите мисии заемат централно място в усилията на ООН по поддържането на международния мир и сигурност. Започвайки с мисията на граф Фолке Бернадот в Близкия изток през 1948 г. и до подновяването на мисията на ООН за съдействие на Афганистан през септември 2021 г., политическите мисии играят жизнено важна роля за предотвратяването на конфликти или за предоставянето на хуманитарна помощ. Макар че специалните политически мисии се различават по задачи и характеристики, могат да бъдат охарактеризирани като граждански мисии, които се сформират за ограничен период от време, за да предлагат услуги на добра воля и да поддържат усилията на държавите членки за предотвратяване на конфликти, установяване на мир и изграждане на мира. Тези мисии се делят на три основни категории: специални посланици; групи по санкции и групи за наблюдение; мисии на място.

- Поддържане на мира

Поддържането на мира се доказва като един от най-ефективните инструменти на ООН да помага на страните да минават трудния път от конфликта към мира. Разгръщаните днес многопрофилни миротворчески операции са призвани не само да поддържат мира и сигурността, но и да съдействат на политическите процеси, да защитават гражданите, да оказват помощ при разоръжаване, демобилизация и реинтеграция на бившите бойци, да поддържат конституционните процеси и организирането на избори, да защитават и поощряват защитата на правата на човека и да помагат за възстановяване на върховенството на закона. Операциите по поддържане на мира получават своя мандат от Съвета за сигурност на ООН, войската и полицията се предоставят от държавите членки, операциите се ръководят от Департамента по операции за поддържане на мира и получават подкрепа от Департамента за полева подкрепа в щаб квартирата на ООН в Ню Йорк. През последните 72 години

повече от 1 млн жени и мъже от 125 държави са служили в 71 мисии за поддържане на мира.

Мисия на ООН в Еритрея и Етиопия (UNMEE) [UN Photo/Jorge Aramburu](#)

- Изграждане на мира

Дейността на ООН по изграждане на мира е насочена към оказване на помощ на страните, излизащи от конфликт, да намалят риска от възобновяване на конфликта и да положат основите за устойчив мир и развитие.

Изграждането на мира е дейност, която има за цел да разреши несправедливостта по ненасилствен начин и да трансформира културните и структурни условия, които пораждат смъртоносен или разрушителен конфликт.

Архитектурата на ООН за изграждането на мира включва в себе си Комисия по изграждане на мира, Фонд за изграждане на мира и Управление за поддържане изграждането на мира. Управлението за изграждане на мира оказва помощ и поддръжка на Комисията за изграждане на мира чрез внасяне на стратегически препоръки и ръководни указания, управлява Фонда за изграждане на мира и поддържа дейността на Генералния секретар по координация на действията на агенциите на ООН в тази област. От 2006 до 2020 г. Фондът за изграждане на мира е отпуснал близо 1,47 милиарда щатски долара на 62 държави получатели. От неговото създаване 60 държави-членки са допринесли за фонда, а 42 са

поели ангажименти и обещания за настоящия инвестиционен план за 2020-2024 г. Фондът работи по всички стълбове и подкрепя интегрираните реакции на ООН за запълване на критичните пропуски; реагират бързо и гъвкаво на възможностите за изграждане на мир; и катализират процесите и ресурсите по начин, устойчив на риска.

Членовете на преходната администрация на ООН в Източен Тимор (UNTAET) от португалския контингент са придружени от група местни деца, докато те провеждат патрул за сигурност в района Бекора на Дили. [UN Photo/Eskinder Debebe](#)

- Борба с тероризма

ООН все по-често бива призовавана да координира глобалната битка срещу тероризма. В рамките на системата на ООН са разработени 18 универсални инструмента срещу международния тероризъм, свързани със специфичните терористични действия. През септември 2006 г. членките на ООН приеха Глобална антитерористична стратегия на ООН. Това е първият път, когато страните членки постигат съгласие за общ стратегически и оперативен подход в борбата срещу тероризма. Налагани са санкции с мандата на Съвета за сигурност срещу държави спонсори на тероризъм, а след 11 септември 2001 г. срещу стотици индивиди или организации, свързани с Ал Кайда. През юни 2017 г. е създадена Службата на ООН за борба с тероризма (UNOCT). Създаването на Службата се счита за първата голяма институционална реформа, предприета от Генералния секретар на ООН Антониу Гутериш след неговия доклад (A/71/858) относно способността на ООН да подпомага държавите-членки при прилагането на Глобална антитерористична стратегия.

- Разоръжаване

Една от най-важните цели на ООН в областта на осигуряване на мира и сигурността е всеобщото разоръжаване и ограничаването на въоръжаването. ООН се стреми да постигне ограничаване на разпространението и в крайна сметка пълната ликвидация на ядреното оръжие, унищожаването на химически оръжия и забрана на биологичните. Освен това ООН активно противодейства на разпространението на противопехотни мини и конвенционални оръжия. Договори на ООН са правна основа в сферата на разоръжаването – Конвенцията за химическото оръжие е ратифицирана от 190 държави, Конвенцията за забрана на противопехотните мини от 162 държави, Договорът за търговия с оръжие от 69 държави.

Предотвратяване разпространението на ядрено оръжие

В продължение на близо 65 години Международната агенция за атомна енергия (МАГАТЕ) изпълнява функциите на световен инспектор в ядрената област. Експертите на МАГАТЕ следят за това подлежащите на контрол ядрени материали да се използват изключително за мирни цели. България е страна-учредител на МААЕ. Тя е пълноправен член още от създаването на агенцията. В Секретариата на МААЕ участват осем български специалисти, като двама от тях са в Департамента по ядрена енергетика, а останалите са в Департамента по гаранциите.

- Разчистване на територии от противопехотни мини

ООН помага за унищожаване на противопехотни мини в повече от 30 страни и територии, например в Афганистан, Босна и Херцеговина, Демократична република Конго, Ирак, Колумбия, Либия, Мозамбик и Судан. Конвенцията за забрана на противопехотните мини (Отавска конвенция или Договор за забрана на противопехотните мини), който влиза в сила през 1999 г., забранява придобиването, производството, съхранението и използването на такива оръжия.

- Предотвратяване на геноцид

Конвенцията на ООН от 9 декември 1948 г. за предотвратяване и наказване на престъплението геноцид е ратифицирана от 146 държави, които признават, че геноцидът, независимо от това дали се практикува в мирно или военно време, е престъпление, което нарушава нормите на международното право и против което държавите трябва да предприемат мерки. Международният трибунал за Бивша Югославия, Международният трибунал за Руанда и смесените наказателни съдилища, създадени съвместно с кралското правителство на Камбоджа, са примери за това, че такива престъпления се приемат за незаконни. Програмата „Холокост и ООН“ се стреми да напомня за уроците, които светът трябва да е научил от Холокоста относно предотвратяването на геноцида. Специален съветник на Генералния секретар по предотвратяване на геноцид следи за опасни

ситуации, съобщава за тях на Генералния секретар и Съвета за сигурност и внася препоръки за действие.

- Борба със сексуално насилие по време на конфликти

Изнасилването на жени често е оръжие на войната. По оценки 60 000 жени са изнасилени по време на гражданската война в Сиера-Леоне (1991–2002 г.), до 60 000 жени в бивша Югославия (1992-1995 г.), до 250 000 жени по време на геноцида в Руанда (1994 г.), повече от 40 000 жени в Либерии (1989-2003 г.) и най-малко 200 000 жени в Демократична Република Конго от началото на 1998 година. Сексуалното насилие е характерно за много конфликти от Афганистан до Ирак и от Сомалия до Сирия. Специалният представител на Генералния секретар по въпросите за сексуалното насилие в условията на конфликт помага на страните да разработват и реализират закони, предвиждащи наказателна отговорност за изнасилване по време на война; помага на страните да разработят програми в помощ на жертвите и тяхната реабилитация; реализира програми за обучение на полицаи, прокурори и съдии; поддържа подразделения от жени полицаи, които да разследват обвинението за изнасилване.

- Младите за мир и сигурност - #youth4peace

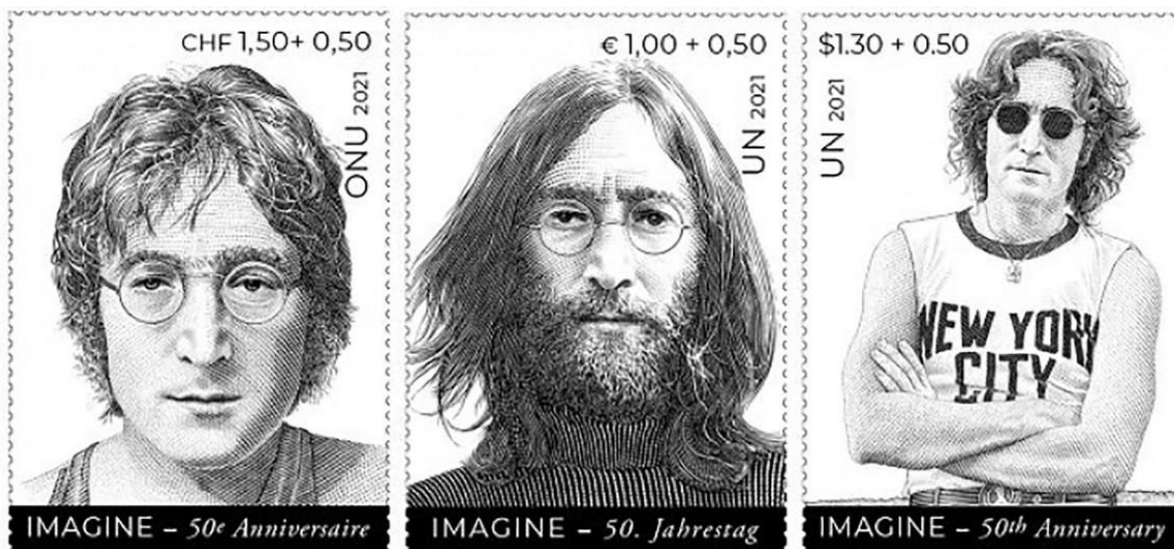
През декември 2015 г. Съветът за сигурност на ООН единодушно прие Резолюция 2250 относно младежта, мира и сигурността. Това е първата резолюция на Съвета за сигурност, изцяло посветена на важната и положителна роля, която младите жени и мъже играят в поддържането и насърчаването на международния мир и сигурност. Резолюция 2250 служи като политическа рамка, насочваща към ролята на младите хора в предотвратяването и разрешаването на конфликти, противодействието на насилствения екстремизъм и изграждането на мир.

- Международен ден на мира

Всяка година на 21 септември Организацията на обединените нации кани хората по целия свят да празнуват мира, като спазват 24 часа режим на прекратяване на огъня и на ненасилие. През 2021 г. темата за годината беше „По-добро възстановяване за справедлив и устойчив свят“. Поводът е

пандемията на COVID-19, а посланието на организациите от системата на ООН е да преосмислим по-добро бъдеще за хората и планетата.

По повод Международния ден на мира през 2021 г. Пощенската администрация на ООН (UNPA) пусна марки с образа на Джон Ленън, изпял много песни за мир, любов, шансове за обикновения човек. „Представи си всички хора да живеят в мир“, пееше той. Този известен стих от навършилата 50 година негова песен „Imagine“ се появи на осветените сгради в много столици на света.

Imagine ...

Представи си всички хора
живеещи в мир.
Можеш да кажеш, че съм мечтател.
Но аз не съм единственият такъв.
Надявам се някой ден ще се присъединиш към нас.
И светът ще бъде като едно цяло.

...

И светът ще бъде като едно цяло.
Представи си да няма владения.
Чудя се дали можеш.
Няма нужда от алчност и глад.
Братство на хората.
Представи си всички хора
споделящи целия свят.
Можеш да кажеш, че съм мечтател.
Но аз не съм единственият такъв.
Надявам се някой ден ще се присъединиш към нас.
И светът ще бъде като едно цяло.

Икономическо развитие

- Подпомагане на развитието

ООН се занимава с това как да се повиши равнището на живот на хората, как да се изградят нужните навици и умения за успешно развитие чрез увеличен човешки и технологичен потенциал. От началото на 2000 година ООН насочва и наблюдава усилията на страните членки в областта на развитието чрез стратегическите Цели на хилядолетието за развитие 2000-2015, а след тях с Целите за устойчиво развитие 2015-2030.

Най-силно ангажирана с въпросите на развитието е Програмата на ООН за развитие (ПРООН), която работи в 170 държави, като оказва подкрепа за осъществяване на повече от 4 800 проекта, насочени към намаляване мащаба на бедността, урегулиране на кризи и опазване на околната среда. Детският фонд на ООН (УНИЦЕФ) осъществява своята дейност в повече от 150 страни, занимава се главно със защита на децата, с имунизации, образование за момичетата и др. Конференцията на ООН по търговия и развитие (ЮНКТАД) съдейства за това, развиващите се страни в максимална степен да използват наличните възможности в сферата на търговията. Световната банка предоставя на развиващите се страни кредити и субсидии, при това от 1947 г. оказва подкрепа за осъществяване на повече от 12 000 проекта в областта на развитието в повече от 170 страни.

- **Международният фонд за развитие на селското стопанство** (*International Fund for Agricultural Development - IFAD*) е единствената международна организация, която се занимава изключително с преобразования в селското стопанство, с развитие на селските региони в целия свят и с борба с глада. Фондът е специализирана агенция на ООН, мобилизираща финансови ресурси за увеличаване на производителността в селскостопанския сектор за изхранване на бедните групи от населението в развиващите се страни. Създадена е в резултат на договорености в рамките на Световната продоволствена конференция през 1974 г. Главната цел на фонда е ликвидиране на селската бедност в развиващите се страни.

75% от бедното население живее в тези страни, но само 4% от средствата, отделяни от световната общност, отиват за развитие на аграрния сектор.

Този фонд предоставя грантове или кредити при ниски лихви за най-бедните слоеве на населението, живеещи в селски райони. В момента фондът подкрепя реализирането на повече от 240 програми и проекти в 147 държави. Интересно е да се спомене, че Международният фонд за селскостопанско развитие стана първата институция на ООН, на която е даден кредитен рейтинг. Авторитетната агенция „Фитч“ е оценила кредитната надеждност на фонда като стабилен (AA+). Подобна оценка позволява на фонда да разшири своите проекти за икономическо развитие

на селските райони в целия свят. В ООН оценяват това като важна стъпка по пътя на реализиране на Целите на ООН за устойчиво развитие.

- Развитието на Африка е във фокуса на вниманието на ООН

Африканският континент получава 36% от всички средства, изразходвани в системата на ООН за целите на развитието. Всички агенции и органи на ООН са разработили специални програми в интерес на Африка.

Африка днес представя пред света динамична, но противоречива картина на напредъка и предизвикателствата. От една страна икономическият растеж в няколко африкански страни надминава този в други части на света, а данните окуражаващо показват, че записването в основно образование в Африка на юг от Сахара се е подобрило драстично: от 52% през 1990 г. до над 80% през 2015 г. От друга страна три от четирите държави, които в момента са изправени пред сериозна заплаха от глад, се намират в Африка.

ООН работи в тясно сътрудничество със своите партньори в Африка за изпълнение на Целите на ООН за устойчиво развитие до 2030 година и в хармония с Програма 2063 на Африканския съюз. През декември 2016 г. Общото събрание на ООН прие Рамка за подновено партньорство между ООН и Африканския съюз относно Програмата за интеграция и развитие на Африка 2017-2027 г. (Резолюция 71/254). Всичко това предизвиква много държави в света да се подготвят за силното бъдеще на Африка.

- Насърчаване на благосъстоянието на жените

Жените официално са в дневния ред на ООН от създаването ѝ през 1945 г. В преамбюла на Устава на ООН е потвърдена „нашата вяра в основните права на човека, в достойнството и ценността на човешката личност, в равноправието на мъжете и жените“. Член 8 от Устава предвижда, че ООН трябва да „не поставя никакви ограничения относно правото на мъжете и жените да участват в каквото и да било качество и при равни условия в нейните главни и спомагателни органи“. Тези разпоредби са резултат от енергичната дипломация на жените делегати на конференцията в Сан Франциско през 1945 г. и продължителното лобиране от женските неправителствени организации.

Комисията на ООН по статута на жените (CSW) е първата световна институция, която получава мандат да дава препоръки „по неотложни проблеми, изискващи незабавно внимание в областта на правата на жените“. Това е политически орган, включващ 45 държави-членки на ООН. Мандатът на комисията е свързан с въпроса за правата: тя докладва на ИКОСОС относно „насърчаването на правата на жените в политическата, икономическата, социалната и образователната сфера“. Нормативното развитие се постига от Комитета за премахване на дискриминацията срещу жените (CEDAW). През 2010 г. е създадена ООН жени (UN Women) – организацията на ООН за равенство между половете и овластяване на

жените. Тя обединява и надгражда работата на четири отделни части от системата на ООН, фокусирани изключително върху равенството между половете и овластяването на жените: Отдел за напредък на жените (DAW); Международен институт за изследвания и обучение за напредък на жените (INSTRAW); Служба на специалния съветник по въпросите на пола и напредъка на жените (OSAGI); Фонд за развитие на жените на ООН (UNIFEM). ООН жени работи с държавите-членки на ООН, за да стимулира съгласие за глобални стандарти за равенство между половете, за разработване на закони, политики, програми и услуги, необходими за ефективното прилагане на тези стандарти в полза на жените и момичетата по света.

Две жени от Бурунди по време на „Програмата „Обратно към училище“, стартирана от УНИЦЕФ, заедно с други агенции на ООН и правителството на Бурунди, в Руиджи.
[UN Photo/Martine Perret](#)

- Стимулиране на предприемачеството

Дейностите на ООН са насочени през последните години към подкрепа на предприемачеството. Предпоставка за това са договорените вече общоприети технически норми в толкова разнообразни области като статистика, търговско право, митници, интелектуална собственост, авиация, транспорт и телекомуникации. Чрез тях ООН е осигурила меката инфраструктура на световната икономика, като по този начин улеснява икономическата дейност и намалява режимните разходи. В подкрепа на предприемачеството се насърчава стабилността и доброто управление, борбата с корупцията и иновациите. През 2012 г. ЮНКТАД предложи Рамка на политиката за предприемачество и насоки за нейното прилагане,

с цел да подкрепя политиките в развиващите се страни при разработването на мерки за насърчаване на предприемачеството. В нея се определят политическите цели и възможности, препоръчват се действия, както и ръководство за мониторинг и оценка на напредъка.

- Подкрепа за промишления сектор

В рамките на системата на ООН с този сектор се занимава ЮНИДО - Организацията на ООН за промишлено развитие. Тя е създадена през 1966 г. и става специализирана агенция на ООН през 1985 година. ЮНИДО изпълнява посредническа роля по въпроси, отнасящи се до сътрудничество в промишления сектор в рамките на отношенията Север-Юг и Юг-Юг. Организацията помага на страните да се адаптират към процеса на глобализация и да се борят с бедността. През април 2019 година 170 държави са членки на ЮНИДО. Мисията ѝ е да стимулира включващото и устойчиво промишлено развитие (ISID) в страните членки. Мандатът на ЮНИДО е напълно потвърден чрез Цел 9 на Целите на ООН за устойчиво развитие, която е „Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване на приобщаваща и устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите“.

Оризиви полета с тераси в центъра на Бали, по пътя между Табанан и Серирит. 1985 г.
[UN Photo/Ray Witlin](#)

- Борба с глада

Глобалните усилия за борба с глада се оглавяват от Организацията на ООН по прехрана и земеделие (ФАО). Главна цел на дейността на ФАО е и да постигне продоволствена сигурност за всички, при която хората от всички страни имат редовен достъп до достатъчно количество висококачествена

храна, за да водят активен и здравословен живот. Предоставяйки услуги както на развитите, така и на развиващите се страни, ФАО действа като неутрален форум, в който всички държави участват като равноправни партньори в преговорите за постигане на споразумения и обсъждане на политически въпроси. ФАО също така помага на развиващите се страни да модернизират и подобрят селскостопанските, горските и рибарските практики, така че да запазят природните ресурси и да подобрят храненето.

- Подобряване на глобалните търговски отношения

Конференцията на ООН за търговия и развитие (UNCTAD) помага на развиващите се страни да договарят търговски споразумения и да постигнат преференциално третиране за техния износ. Спонсорираните от ЮНКТАД преговори доведоха до международни споразумения, които предоставят на развиващите се страни справедливи цени за техните стоки; ЮНКТАД помага на развиващите се страни да подобряват ефективността на своята търговска инфраструктура и да се интегрират в световната икономика.

- Съдействие за икономически реформи

Световната банка и Международният валутен фонд помогнаха на много държави да подобрят икономическото си управление, предоставиха на държавите временна финансова помощ за преодоляване на трудностите в търговския баланс и предложиха помощ при обучението на държавни финансови служители.

- Поддържане на гражданската авиация

Международната организация за гражданска авиация (ИКАО) е специализирана агенция на ООН, която класифицира принципите и техниките на международното въздушно навиране (ориентиране) и подпомага планирането и развитието на международния въздушен транспорт. ИКАО предприема стъпки за минимизиране на въздействието на авиацията върху околната среда чрез намаляване на емисиите от въздуха. Международното гражданско въздухоплаване е първата индустрия, която е поставила цел за замразяване на въглерода на нива до 2020 г. и е постигнала 2% годишно увеличение на горивната ефективност. Благодарение на работата на ИКАО гражданската авиация се превърна в най-безопасния вид транспорт. През 1947 г. от 21 милиона пътници във въздуха 590 са загинали при самолетни катастрофи; през 2013 г. - от 3,1 милиарда пътници във въздуха 173 пътници са загинали.

- Подобряване на мореплаването

Международната морска организация (ИМО) отговаря за подобряване на надеждността и безопасността на корабоплаването и за предотвратяване на замърсяването на морската среда и осигурява механизми за международно сътрудничество при разработването на правила и разпоредби, свързани с

технически въпроси, засягащи международното корабоплаване. Благодарение на дейностите на ИМО броят на корабокрушенията е намалял, броят на загиналите е намалял, а броят на произшествията по време на транспортирането на гориво също е намалял. Положителната тенденция продължава въпреки увеличаването на обема на корабоплаването.

- Преобразуване на бедняшките квартали в нормални жилища

В момента половината от цялото човечество живее в градове. Градовете са големи центрове на икономически и социални процеси, които с прозводство и потребление генерират богатство и възможности. Повече от половината от населението на много градове в развиващите се страни живее в бедни квартали с липса на подходящи жилища, водоснабдяване и канализация. Програмата на ООН за населените места (ООН-Хабитат), която изпълнява около 100 технически програми и проекти в около 60 държави, работи с правителства, местни власти и неправителствени организации за намиране на иновативни решения на проблемите на градовете.

ООН-Хабитат и УНИЦЕФ определят неблагоприятни квартали, които приемат бежански и приемащи общности в Ливан - <https://globalcompactrefugees.org/article/un-habitat-and-unesco-neighbourhood-profiling-across-lebanon>

- Мобилизация на световната общност за действия в подкрепа на децата.

В много конфликтни региони УНИЦЕФ е пионер в обявяване на „дни на спокойствие“ и в отваряне на „коридори на мира“ за доставяне на ваксини и друга животоспасяваща помощ, от която се нуждаят децата, попаднали в район на въоръжен конфликт. В 193 държави на света Конвенцията за правата на детето е превърната в закон. УНИЦЕФ работи в над 190 държави и територии, за да спасява човешки животи, да защитава правата

на децата и да им помага да развиват своя потенциал от ранно детство и през юношеските години.

- Обезпечаване на достъп до глобалните мрежи

Всемирният пощенски съюз (ВПС/UPU) насърчава обмена на международна поща и развива структурата на социални, културни и търговски връзки между хората и бизнеса, използвайки за тази цел съвременни услуги и стоки. Интернет и новите технологии отвориха нови възможности за пощенски услуги, особено в областта на електронната търговия, тъй като стоките, поръчани онлайн, все още не могат да се изпращат по електронен път. Пощата продължава да бъде най-важната връзка между физическите, цифровите и финансовите операции и един от ключовите партньори в глобалното развитие. Около 640 000 пощенски станции по света образуват една от най-големите глобални мрежи, които улесняват трансфера на информация, стоки и пари.

Всемирният пощенски съюз е създаден през 1874 г., а от 1948 г. има статут на международна организация в системата на ООН, специализирана в областта на пощенските услуги. Съгласно Устава на ВПС, член на Съюза може да бъде всеки член на ООН и към настоящия момент страните-членки на ВПС са 192. България е страна-членка на ВПС от 1879 г. и е една от първите държави в света, която се присъединява към тази международна организация само 5 години след създаването ѝ.

- Усъвършенстване на глобалните телекомуникационни връзки

Международният телекомуникационен съюз (ITU) работи за обединяване на правителства и индустрия и координира глобалните телекомуникационни мрежи и услуги. ITU координира споделянето на радиовълни, насърчава международното сътрудничество при разпределението на сателитни орбити, работи за подобряване на телекомуникационната инфраструктура в развиващите се страни и договаря световни стандарти, за да осигури безпроблемна взаимосвързаност на широк спектър от комуникационни системи. От широколентов интернет до последно поколение безжични технологии, от навигация за самолети и кораби до радиоастрономия и сателитна метеорология, от телефонни услуги до телевизионно излъчване и комуникационни мрежи от следващо поколение, ITU е готов да свърже хората по целия свят във всички тези сектори.

Работата на ITU помогна за трансформирането на телекомуникационния сектор в глобална индустрия за 2,1 трилиона щатски долара.

- Съдействие за международния туризъм

Световната организация по туризъм към ООН (UNWTO) оценява, че в през 1950 г. само 25 млн туристи са пътували в чужбина, а през 2018 г. броят им е 56 пъти повече – 1,4 млрд. Пристигания на година. UNWTO финансира и

изпълнява проекти за развитие в областта на туризма, предава добър опит в развиващите се страни с цел осигуряване на устойчиво развитие. UNWTO разпространява информация за състоянието на нещата в туристическия сектор, насърчава конкурентни и устойчиви политики в областта на туризма, подобрява обучението в тази област и превръща туризма в инструмент за развитие чрез проекти за техническа помощ в над 100 държави.

Необходим е глобален етичен кодекс за туризма, за да се подпомогнат максималните ползи от развитието на туризма за населението и да се сведе до минимум отрицателното въздействие на такива дейности върху околната среда.

-ООН като аналитичен център

ООН активно участва в изследователска дейност за справяне с глобалните предизвикателства. Отдел „Население“ на Департамента по икономически и социални въпроси (<https://www.un.org/development/desa/pd/>) е водещият център за изследване на тенденциите в населението и демографските оценки. Статистическият отдел на ООН събира и разпространява икономическа, демографска, социална, полова, екологична и енергийна статистика - <https://unstats.un.org/home/>. Годишният доклад за човешкото развитие на Програмата на Обединените нации за развитие (ПРООН) предоставя обективни данни по ключови въпроси на развитието. Разработваният от ПРООН Индекс за човешкото развитие позволява държавите да се сравняват по повече важни за развитието им индикатори (<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>). Редовно се представят проучвания на Световната банка и на Международния валутен фонд, на ЮНКТАД и ЮНИДО. Всички те са предназначени да помогнат на политиците да вземат информирани решения.

- Мобилизация на доброволци за развитие и мир

Програмата на доброволците на ООН (UNV) насърчава доброволчеството за мир и развитие по целия свят. Доброволчеството може да промени темпа и характера на развитие, обществото и самите доброволци. Около 8 000 жени и мъже от над 160 страни по света участват в дейностите на UNV всяка година. Работейки в 130 страни, доброволците подкрепят проекти за развитие чрез мироопазващи и хуманитарни операции. Повече от 75 процента от тях идват от развиващите се страни, а около една трета работят като доброволци в собствените си страни.

Виж на адрес: <https://www.youthop.com/sdg/call-for-application-un-volunteer-2020>

Почти половината от доброволците за ООН са жени. Повече от 1 от 4 добровоци са по-млади от 29 години. Доброволци на ООН се стремят да набират като доброволци хора с увреждания. Базирана в Бон, организацията е представена в целия свят от офисите на Програмата на ООН за развитие (ПРООН) и се отчита пред изпълнителния ѝ съвет.

Какво Ви пита Програмата за доброволци на ООН?

Готови ли сте да станете доброволец?

Имате ли висше образование или диплома за висше образование?

Имате ли практически познания по английски, френски, арабски или испански?

Важно ли е за Вас да работите в дух на партньорство и солидарност?

Мотивирани ли сте и посветени на доброволчеството?

Налични ли сте за краткосрочни задачи (от шест до 12 месеца)?

Готови ли сте да служите в трудни места? (UNV доставя 25% от целия международен граждански миротворчески персонал на ООН и 17% от полевия персонал на ВКБООН).

Социално развитие

- Повишаване на равнището на грамотност и подобряване на образованието

През последното десетилетие беше постигнат голям напредък към увеличаване на достъпа до образование и процента на записване в училищата на всички нива, особено за момичетата. Въпреки това около 260 милиона деца все още не са учили през 2018 г. - почти една пета от световното население в тази възрастова група. И повече от половината от всички деца и юноши по света не отговарят на минималните стандарти за четене и математика. През 2020 г., когато пандемията от COVID-19 се разпространи по целия свят, повечето страни обявиха временно затваряне на училищата, като засегнаха над 91% от учениците по целия свят. До април 2020 г. близо 1,6 милиарда деца и младежи са били извън училище.

Овладеяване на изкуството на писането, Карачи. [UN Photo/John Isaac](#)

- Опазване на историческите, културни, архитектурни и природни паметници

Организацията на Обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) подпомага 137 държави в опазването на древни паметници, както и на исторически, културни и природни обекти. Тя организира преговори за сключване на международни конвенции, предназначени да гарантират запазването на културните ценности, културното разнообразие и изключителните културни и природни обекти. Повече от 1000 от тези обекти са признати за обекти на световното наследство.

- Насърчаване на научния и културния обмен

ЮНЕСКО насърчава сътрудничеството в областта на образованието и науката, опазването на културното наследство и развитието на културното самоизразяване, включително на малцинствата и коренното население. Инициативата за академично ангажиране, към която се присъединяват около 1200 академични филиала, предоставя платформа за Обединените нации и академичната общност да работят заедно, за да изпълнят мисията и мандата на Организацията за насърчаване на споделена глобална култура на интелектуална и социална отговорност пред обществото.

- Решаване на глобални проблеми

Университетът на Обединените нации е международна общност от учени, ангажирани с научни изследвания, следдипломно обучение и разпространение на знания с 13 изследователски и обучителни институции и програми в 12 държави. Университетът работи с водещи университети и изследователски институти по въпроси като глобалното изменение на климата, устойчивото развитие, практиките за развитие, както и въпроси, свързани с области като наука и технологии, иновации и общество. Преподавателската дейност на студентите от университета допринася за разпространението на знания в развиващите се страни.

- Поемане на водеща роля по глобалните проблеми

Първата конференция на ООН по околна среда (Стокхолм, 1972 г.) привлече вниманието на световната общност към екологичните проблеми на планетата, подтиквайки правителствата да предприемат конкретни действия. Първата световна конференция за жените (Мексико Сити, 1985 г.) стартира международен диалог с цел подобряване на положението на жените. Други забележителни събития включват: първата международна конференция по правата на човека (Техеран, 1968 г.), първата световна конференция по населението (Букурещ, 1974 г.) и първата световна конференция по климата (Женева, 1979 г.). В тези събития участваха експерти и политици, както и активисти от цял свят, които допринесоха за задълбочаване на разбирането, натрупване и разпространение на знания и информация. Последващите конференции помогнаха за поддържане на интереса към тези въпроси.

- Насърчаване на правата на човека

След приемането на Всеобщата декларация за правата на човека от Общото събрание през 1948 г., ООН улеснява приемането и прилагането на десетки всеобхватни споразумения за политически, граждански, икономически, социални и културни права. Чрез разследване на индивидуални жалби органите на ООН по правата на човека повишават международната осведоменост относно случаите на изтезания, изчезвания, произволни задържания и други нарушения на правата на човека и помагат

на международната общност да окаже натиск върху правителствата да подобрят положението с правата на човека в техните страни.

- Насърчаване на демокрацията

ООН насърчава и укрепва демократичните институции и демократичното управление по целия свят, по-специално насърчавайки участието на хората в свободни и честни избори. ООН предоставя помощ при избори на повече от 100 държави, често в решаващи моменти от тяхната история. През 90-те години ООН организира или наблюдава историческите избори в Камбоджа, Ел Салвадор, Южна Африка, Мозамбик и Източен Тимор. През следващите десетилетия ООН предостави важна изборна помощ в Афганистан, Бурунди, Демократична република Конго, Ирак, Непал, Сиера Леоне и Судан.

- Насърчаване на самоопределението и независимостта

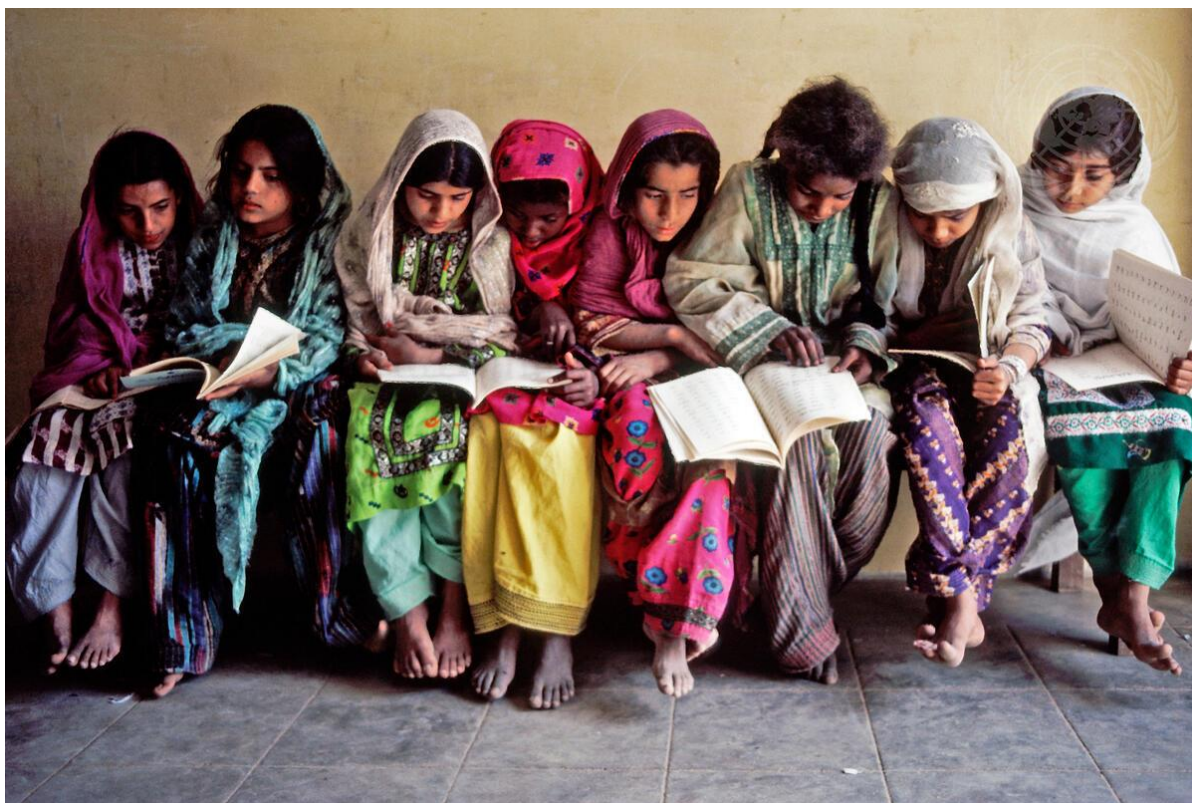
През 1945 г., когато е създадена Организацията на обединените нации, 750 милиона души (почти една трета от световното население) са живели в несамоуправляващи се територии, които са били зависими от колониалните сили. ООН допринесе за независимостта на повече от 80 държави, които в момента са суверенни държави.

- Изкореняване на апартейда в Южна Африка

Организацията на обединените нации, която прибегва до мерки, вариращи от налагането на оръжейно ембарго до приемането на Конвенцията срещу апартейда в спорта, изигра решаваща роля в прекратяването на системата на апартейда. Изборите през 1994 г., на които всички южноафриканци бяха допуснати да участват на равни начала, доведоха до формирането на многорасова демокрация.

- Защита на правата на жените

Една от дългосрочните цели на ООН е да подобри положението на жените и да им даде възможност да контролират по-добре собствената си съдба. ООН проведе за първи път в историята Световната конференция за жените (Мексико Сити, 1975 г.), която заедно с двете световни конференции и Световната конференция в Пекин (1995 г.), проведена по време на Десетилетието на жените на ООН (1976-1985 г.), определя дневния ред за защита на правата на човека, жените и насърчаване на равенството между половете. Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените от 1979 г., ратифицирана от 188 държави, изигра важна роля за насърчаването на правата на жените по целия свят.

Ученички в клас по четене, Карачи. [UN Photo/John Isaac](#)

- Борба с насилието над жени

35% от жените по света са преживели физическо и сексуално насилие. 603 милиона жени живеят в страни, където домашното насилие не се счита за престъпление. Всяка четвърта жена преживява физическо или сексуално насилие по време на бременност. Домашното насилие продължава да се толерира в много общества. За да се справи с този проблем, ООН жени (UN Women) се стреми да включи мъже и момчета в своите дейности, работи с местните общности и подкрепя приемането на закони за борба с домашното и сексуалното насилие. Доверителният фонд на ООН за прекратяване на насилието над жени е отпуснал 103 милиона долара за 393 инициативи в 136 държави и територии. Глобалната кампания за прекратяване на насилието срещу жени информира за проблема с насилието над жени и момичета и мобилизира политическа воля и средства за борба с тази напасть.

- Насърчаване на достойни условия на труд

Международната организация на труда (МОТ) е установила стандарти и основни принципи и е закрепилa трудовите права, включително свободата на сдружаване и правото на трудови договори, премахването на всички форми на принудителен труд, премахването на детския труд и премахването на дискриминацията на работното място. Основните дейности на МОТ са насърчаване на заетостта, социална защита за всички и активен социален диалог между организациите на работодателите и работниците и националните правителства.

- Насърчаване на свободата на печата и свободата на словото

В стремежа си да гарантира, че всички хора могат да получават информация, която не е цензурирана и отразяваща културното разнообразие, ЮНЕСКО помага за развитието и укрепването на медиите и подкрепя независимите издатели на вестници и телевизионни оператори. ЮНЕСКО също защитава свободата на печата и публично осъжда груби нарушения като убийствата и задържането на журналисти.

- Насърчаване на правата на хората с увреждания

ООН води борбата за осигуряване на пълно равенство на хората с увреждания. Приетата през 2006 г., влязла в сила през 2008 г. и ратифицирана от България през 2012 г., Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания цели да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на всички права на човека и основни свободи от хората с увреждания и да способства за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство. През 2021 година в ООН се работи по създаване на Генерален коментар относно правото на работа и заетост на хората с увреждания.

Независимо дали е осакатено или не, едно момче винаги може да намери радост и смисъл с любим домашен любимец. МОТ изчислява, че днес в света има 200 милиона деца с физически или умствени увреждания. [1981] [UN Photo/John Isaac](#)

- Подобряване на положението на коренното население

ООН привлече вниманието на международната общност към изключително несправедливото отношение към 370-500 милиона коренни хора, живеещи в около 90 страни по света, които са сред най-неравностойните и уязвими групи в света. 16-членният Постоянен форум по въпросите на коренното население работи за подобряване положението на коренното население по света във всички области на развитие, култура, права на човека, околна среда, образование и здравеопазване. Експертният механизъм за правата на коренното население прави предложения за подобряване на положението със закрилата на правата на коренното население.

Околна среда

- Намиране на глобално решение на проблема с изменението на климата

Изменението на климата е глобален проблем, който изисква глобално решение. ООН полага усилия за научна оценка на последиците от проблема и насърчаване на политическите решения. Междуправителствената група по изменението на климата, която събира 2000 водещи учени, работещи по изменението на климата, публикува цялостни научни оценки на всеки пет до шест години: през 2007 г. тя направи окончателното заключение, че изменението на климата е реален факт и че една от основните му причини е човешката дейност. 196-те страни по Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата в момента преговарят за споразумения за намаляване на климатичните промени, допринасящи за емисиите във въздуха, които ще помогнат на страните да се справят. Програмата на ООН за околната среда (UNEP) и други агенции на ООН играят водеща роля в повишаването на осведомеността по този въпрос.

Поради липса на вода изпечената от топлината на слънцето напукана земя образува шарка в природния резерват Попенгуин, Сенегал. [UN Photo/Evan Schneider](#)

- Помощ за страните да се справят с последиците от изменението на климата

ООН помага на развиващите се страни да се справят с предизвикателствата, породени от глобалното изменение на климата. Тридесет и осем агенции на ООН са създали партньорства, за да намерят цялостно решение на този проблем. Например Глобалният механизъм за околна среда, който обединява 39 агенции на ООН, финансира проекти в развиващите се страни. Като финансов механизъм за Конвенцията за климата, тя осигурява приблизително 550 милиона долара годишно за проекти, които търсят нови технологии, подобряват енергийната ефективност, намират възобновяеми енергийни източници и изграждат устойчиви транспортни системи.

Членове на йорданския батальон на Стабилизационната мисия на ООН в Хаити (МООНСТА) спасяват деца от сиропиталище, унищожено от урагана „Айк“. [UN Photo/Marco Dormino](#)

- Опазване на околната среда

ООН се ангажира с решаването на глобални екологични проблеми. Като международен форум за постигане на консенсус и договаряне на споразумения, ООН се занимава с глобални проблеми като изменението на климата, разрушаването на озоновия слой, токсичните отпадъци, обезлесяването и изчезването на видовете, както и замърсяването на въздуха и водите. Докато тези проблеми не бъдат решени, дългосрочната устойчивост на пазарите и икономическите икономики няма да бъде

възможна, тъй като загубите на околната среда водят до изчерпване на естествения „капитал“, който осигурява основата за икономически растеж и самото съществуване на човечеството.

- Защита на озоновия слой

Програмата на ООН за околната среда и Световната метеорологична организация играят важна роля за определяне степента на увреждане на озоновия слой на Земята. Изпълнението на договора, известен като Монреалския протокол, позволи на страните постепенно да премахнат химикалите, които причиняват разрушаване на озоновия слой, и да ги заменят с безопасни. Това ще помогне за защита на милиони хора от заболявания като рак на кожата, причинени от повишената ултравиолетова радиация.

- Осигуряване на населението с безопасна питейна вода

По време на Международното десетилетие на питейната вода и канализацията (1981-1990 г.) повече от един милиард души получиха достъп до безопасна питейна вода за първи път в живота си. До 2002 г. допълнителни 1,1 милиарда души са имали достъп до безопасна питейна вода. Международната година на сладководните води през 2003 г. повиши осведомеността за важността на опазването на този ценен ресурс. По време на Международното десетилетие за действие „Вода за живот“ (2005–2015 г.) се планира да се намали наполовина делът на населението без достъп до безопасна питейна вода.

Жена и дете получават аварийни дажби, разпределени от Световната програма по храните (WFP) в склад, управляван от хуманитарната организация CARE, след урагана „Айк“.

[UN Photo/Logan Abassi](#)

- Борба с изчерпването на рибните запаси

Около 90% от запасите от големи морски търговски риби се експлоатират почти на границата на стабилните им граници или дори над тази граница. ФАО следи глобалния риболов и състоянието на дивите рибни запаси и работи със страни за подобряване на управлението на риболова, премахване на незаконния риболов, насърчаване на отговорната международна търговия с риба и защита на застрашените видове и околната среда.

FAO. 2018. The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries. General Fisheries Commission for the Mediterranean. Rome. 172 pp

- Забрана на токсични химикали

За да се освободи светът от най-опасните химикали, създавани някога, беше приета Стокхолмската конвенция за устойчиви органични замърсители. Конвенцията, ратифицирана от 179 държави, има за цел да забрани употребата на 23 опасни пестициди и промишлени химикали, които могат да убиват хора, да повлияят на нервната и имунната система, да причинят рак и репродуктивни увреждания и да попречат на нормалното развитие на децата. Други конвенции и планове за действие на ООН спомагат за опазването на биологичното разнообразие, защитата на застрашените видове, борбата с опустиняването, почистването на моретата и ограничаването на трансграничното движение на опасни отпадъци.

Международно право

- Наказателно преследване на военни престъпници

Трибуналите на ООН за бивша Югославия и Руанда, които преследват и осъждат военнопредъпници, допринесоха за разширяването на международното хуманитарно и международно наказателно право относно геноцида и други нарушения на международното право. И двата съда са допринесли за възстановяването на мира и справедливостта в засегнатите страни в съответните им региони. Международният наказателен съд е независим, постоянен съд, който разследва и преследва лица, обвинени в най-тежките международни престъпления - геноцид, престъпления срещу човечеството и военни престъпления, където националните власти не желаят или не могат да направят това. Делата относно ситуации в 9 държави са изпратени за разглеждане от Съда. Съдът вече се утвърди като основен елемент от международната система за наказателно правосъдие. Подкрепяните от ООН съдилища в Камбоджа, Ливан и Сиера Леоне преследват виновните за сериозни нарушения на международното право, включително клане и военни престъпления.

- Укрепване на международното право

Благодарение на усилията на ООН в резултат на преговори са сключени повече от 560 многостранни договора, включително договори, свързани с правата на човека, борбата с тероризма и международната престъпност, бежанските проблеми, разоръжаването, търговията, стоките, режима на океаните и много други въпроси.

- Решения по най-важните международни спорове

Международният съд (МС) чрез своите решения и консултативни становища помага за разрешаването на международни спорове, по-специално по териториални въпроси, морски граници, дипломатически отношения, отговорност на държавата, третиране на чужденци и използване на сила.

- Насърчаване на екологичната стабилност и регулиране използването на ресурсите на Световния океан

ООН ръководи международните усилия за регулиране на използването на океанските ресурси в рамките на един договор. Конвенцията на ООН по морско право от 1982 г., която получи почти световно признание, осигурява регулаторна рамка за всички дейности в моретата и океаните. Конвенцията урежда правилата, регулиращи създаването на морски зони, правата и задълженията на крайбрежните държави и държавите, които нямат излаз на море, включително по въпросите на корабоплаването, опазването на морската среда, провеждането на морски научни изследвания, както и опазването и устойчивото използване на морските живи ресурси.

- Борба с международната престъпност

Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC) работи със страни и организации за борба с транснационалната организирана престъпност, като предоставя правна и техническа помощ за борба с корупцията, прането на пари, трафика на наркотици и контрабандата на мигранти и чрез укрепване на системите за наказателно правосъдие. Службата помага на държавите да предотвратят тероризма, играе водеща роля в глобалната борба срещу трафика на хора и работи със Световната банка, за да помогне на държавите да възстановят активи, откраднати от корумпирани лидери. Играе водеща роля в преговорите и прилагането на съответните международни договори като Конвенцията на ООН срещу корупцията и Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност.

- Решението на световния проблем с наркотиците

Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC), ръководена от разпоредбите на трите основни конвенции на ООН за контрол на наркотиците, работи за намаляване на търсенето и предлагането на незаконни наркотици. Службата работи със страни за подобряване на системите за здраве и обществена безопасност, за да се предотврати злоупотребата с наркотици, да се лекуват последиците от злоупотребата с наркотици и да се контролира. Усилията за справяне с глобалния проблем със злоупотребата с наркотици обърнаха 25-годишната тенденция на увеличаване на злоупотребата с наркотици и предотвратиха пандемия. Независимо от това, няколко държави и региони продължават да бъдат застрашени от нестабилността, причинена от отглеждането на наркотични култури и търговията с наркотици. Ето защо Службата е особено активна в борбата с наркотиците в Афганистан, Андския регион, Централна Азия, Мианмар и Западна Африка.

- Насърчаване на творчеството и иновациите

Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) насърчава защитата на правата върху интелектуалната собственост и работи, за да гарантира, че всички страни могат да се възползват от ефективна система за интелектуална собственост. Интелектуалната собственост, която по същество е механизъм, предназначен да признава и възнагражда труда на изобретателите и създателите за тяхната изобретателност и майсторство, като същевременно зачита обществения интерес, насърчава развитието и създава богатство. Стимулите в системата на интелектуалната собственост допринасят за развитието на човешкото творчество, като изместват границите на науката и технологиите и обогатяват света на науката и изкуството.

Хуманитарни въпроси

- Хуманитарна помощ за бежанци

От 1951 г. над 60 милиона бежанци, бягащи от преследване, насилие и война, са получили помощ от Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН). Други агенции често участват в тези текущи усилия. ВКБООН се ангажира с дългосрочно или „трайно“ решение на проблемите на бежанците, като им помага да се върнат в страните си на произход, ако условията позволяват, или им помага да се интегрират в страните си на убежище или да се преселят в трети страни. Повече от 26 милиона бежанци, търсещи убежище и вътрешно разселени лица, главно жени и деца, получават храна, подслон, медицински грижи, образование и помощ за репатриране от ООН.

Либерийски бежанци в транзитен лагер в Абиджан, който се поддържа от Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН). [UN Photo/Eskinder Debebe](#)

- Помощ за палестинските бежанци

Като част от енергичните глобални усилия за постигане на траен мир между израелците и палестинците, Агенцията на Обединените нации за подпомагане на палестинските бежанци (UNRWA), агенция за извънредни ситуации и човешко развитие в Близкия изток, предоставя помощ на четвъртото поколение палестински бежанци в областта на образованието, здравеопазването, микрофинансирането, а също така предоставя спешна помощ. През 2019 г. повече от 5.6 милиона палестинци са регистрирани като бежанци в списъците на UNRWA в Близкия изток, които получават от Агенцията помощ, защита и застъпничество.

- Помощ за жертви на природни бедствия

По време на природни бедствия и извънредни ситуации ООН действа като координатор и мобилизира помощ за засегнатите. Работейки в партньорство с правителствата, движението на Червения кръст / Червения полумесец и големи организации и донори, ООН предоставя жизненоважна хуманитарна помощ. Призивите на ООН за спешна хуманитарна помощ помагат за събиране на няколко милиарда щатски долара годишно.

Афганистански деца, чакащи на опашка извън кухнята на проект, финансиран от Световната програма за прехрана (WFP) и се изпълнява от неправителствената организация Hewad Reconstruction Services (HRS), в лагер за вътрешно разселени лица. [UN Photo/Eskinder Debebe](#)

- Смекчаване на бедствията

Световната метеорологична организация (СМО) помага да се спасят милиони хора от катастрофалните последици както от природни, така и от предизвикани от човека бедствия. Нейната система за ранно предупреждение, която включва хиляди наземни устройства за наблюдение и използва сателитни системи за наблюдение, може точно да прогнозира природни бедствия, да съобщава за разливи на петрол и изтичане на химикали и ядрени материали и да прогнозира продължителни суши. Тя помага също така за ефективно разпределение на хранителната помощ в районите, засегнати от суша.

- Осигуряване на храна за най-спешно нуждаещите се слоеве от населението

Световната програма по прехраната (WFP) е най-голямата хуманитарна агенция в света, която се бори с глада по целия свят, като разпределя хранителна помощ при извънредни ситуации и работи с местните власти за подобряване на храненето и за изграждане на устойчиви общности. Всяка година WFP подпомага средно 80 милиона гладни хора в 80 държави, като осигурява храна на бедните и недохранените. Повече от 15 милиона деца получават от WFP питателна храна, което им позволява да учат и да се развиват. Напоследък WFP все повече използва механизъм за парични преводи, който позволява на хората в нужда да купуват храна. WFP също така предоставя необходимата подкрепа на цялата хуманитарна общност в области като авиация, логистика, телекомуникации.

Сомалийските деца бежанци споделят храна в палатка в Доло Адо, Етиопия. Бягайки от сушата и глада в родната си страна, хиляди сомалийци са се заселили от другата страна на границата в Доло Адо, където комплекс от лагери се подпомага от Агенцията на ООН за бежанците (ВКБООН). [UN Photo/Eskinder Debebe](#)

Здравеопазване

- Насърчаване на репродуктивното здраве и майчиното здраве

Фондът на ООН за население (UNFPA) е международна организация от системата на ООН, която пропагандира и защитава правото на всяка жена, мъж и дете да се радва на здравословен живот и да се ползва с равни възможности. UNFPA подкрепя страните по света да разработват политики и програми за намаляване на бедността, които се основават на статистически данни за състоянието на населението. Мисията на UNFPA е всяка бременност да бъде желана, всяко раждане да бъде безопасно за майката и детето, всеки млад човек да може да се предпази от ХИВ/СПИН и всяко момиче или жена да усеща зачитане и уважение. Поради намаляването на броя на нежеланите бременности, броят на майчините смъртни случаи и рисковите аборти намалява. През 1969 г., когато UNFPA стартира за първи път, по-малко от 20% от семейните двойки са използвали методи за регулиране на семейството; техният дял в момента е 63 процента. UNFPA и някои партньори помагат за осигуряване на квалифицирани родилки и достъп до спешна акушерска помощ, като помагат за намаляване на майчината смъртност. UNFPA подкрепя инициативи за безопасно майчинство в над 90 страни.

- Борба с ХИВ/СПИН

Съвместната програма на ООН за ХИВ/СПИН (UNAIDS) координира глобалния отговор на тази епидемия, която засегна приблизително 35 милиона души. Персоналът на програмата работи в повече от 80 държави, за да осигури универсален достъп до услуги за профилактика и лечение на ХИВ и да намали уязвимостта на отделните лица и общности и да смекчи въздействието на епидемията. UNAIDS наема експерти от 11 партниращи организации на ООН.

- Изкореняване на полиомиелита

Глобалната инициатива за ликвидиране на полиомиелит е най-голямата международна кампания за обществено здраве в историята, започнала през 1988 г. По това време има 125 държави с ендемичен полиомиелит. Благодарение на усилията на Световната здравна организация, УНИЦЕФ, Ротари клубовете по света и Центровете за контрол и превенция на заболяванията на САЩ, повече от 10 милиона души, които биха били парализирани от болестта, са запазили способността си да ходят. Инициативата помогна за прекратяване на полиомиелита във всички държави с изключение на две: Афганистан и Пакистан.

Майките се подреждат заедно с децата си, за да получат ваксини срещу полиомиелит в Саламанка, Либерия. В Либерия стартира третият кръг от Националните дни на имунизации срещу полиомиелит. Кампанията има за цел да имунизира 1,2 милиона деца срещу смъртоносна болест, а министърът на здравеопазването и социалните грижи на Либерия Питър Колман благодари на Световната здравна организация, УНИЦЕФ и други неправителствени организации за подкрепата на здравния сектор на Либерия. [UN Photo/Eric Kanenstein](#)

- Изкореняване на едрата шарка

Благодарение на продължили 13 години усилия на Световната здравна организация (СЗО), през 1980 г. на нашата планета беше официално обявено пълното изкореняване на едрата шарка. Това спестява около 1 милиард долара годишно при разходите за ваксинация и мониторинг - почти три пъти повече от разходите за прекратяване на болестта.

- Борба с пренебрегваните тропически болести

Тези болести се определят като „диагноза на бедността“. Чрез програма, изпълнявана от Световната здравна организация, речната слепота (онхоцеркоза) е намалена в 10 западноафрикански страни, което прави възможно включването на до 25 милиона хектара плодородна земя в селскостопанска употреба. Благодарение на Африканската програма за борба с онхоцеркозата допълнително 19 държави се борят с болестта. Драконтиазата вече е почти напълно изкоренена, а други преди това пренебрегвани заболявания като проказата е изкоренена в 119 от 122-те страни, където е била ендемична. Води се борба с филариаза на лимфните възли, шистосомоза и летаргичен енцефалит (африканска трипаномоза при хора). Планът на СЗО от началото на 2021 година цели поне една от

20-те признати пренебрегвани тропически болести да бъде ликвидирана най-малко в 90 държави до 2030 г.

- Борба с разпространението на епидемии

Световната здравна организация помогна през март 2003 г. за спиране на разпространението на тежък остър респираторен синдром (ТОРС). Организацията предупреди за глобалната заплаха и препоръча незабавни ограничения за пътуване. По този начин ръководството на Организацията помогна да се предотврати тогава глобална епидемия. През май 2021 година 70 експерти на СЗО помогнаха за овладяването на последния, 12-ти взрив на ебола в Демократична република Конго. СЗО продължава битката с КОВИД-19 и експертите от организацията предупреждават, че ще се налага да живеем с вируса още сезони, месеци и години. В тази връзка изглежда важно наличието на Международен здравен регламент от 2005 г., който определя правата и задълженията на държавите при справянето със събития и извънредни ситуации в областта на общественото здраве, носещи трансгранични рискове. 196 държави по целия свят са се съгласили да прилагат Международните здравни регулации (2005) ((IHR)). Този обвързващ инструмент на международното право влезе в сила на 15 юни 2007 г. IHR са инструмент на международното право, който е правно обвързващ за 196 държави, включително 194-те държави-членки на СЗО.

- Борба за всеобща имунизация

Повече от 2 милиона живота се спасяват всяка година чрез имунизационни мерки. Благодарение на усилията на Световната здравна организация, УНИЦЕФ, други организации и правителства, около 84 процента от всички деца по света сега са ваксинирани срещу дифтерия. Между 2000 и 2012 г. смъртността от морбили е спаднала със 78% в световен мащаб. За съжаление през 2019 г. се съобщава отново за силно увеличение на броя заболели от морбили. Според експерти от СЗО все още има много страни, където информираността е ограничена и съществуват цели общности, които не са ваксинирани.

- Намаляване на детската смъртност

Между 1990 и 2015 г. глобалната смъртност под пет години е намаляла с повече от половината, като е спаднала от 90 на 43 смъртни случая на 1000 живородени. Между 1990 и 2015 г. броят на смъртните случаи при деца под пет години в световен мащаб е намалял от 12,7 милиона през 1990 г. до 5.2 милиона през 2019 г. Въпреки драматичните намаления, глобалната отговорност за смъртта на деца и младежи остава. Само през 2019 година 7.4 милиона деца, юноши и младежи са починали предимно от предотвратими или лечими причини. Запазват се регионалните различия в шансовете на децата да оцеляват. Африка на юг от Сахара остава регионът с най-високата смъртност под пет години в света. През 2019 г. регионът е имал средна смъртност под пет години от 76 смъртни случая на 1000

живородени. Това е еквивалентно на 1 дете на 13, което умира преди да навърши 5 години.

Служител на Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ) ваксинира дете срещу морбили в бежански лагер. [UN Photo/Marie Frechon](#)

- Защита на здравето на потребителите

За да се гарантира безопасността на търговски продукти, ФАО и Световната здравна организация си партнират с държавите-членки за определяне на стандарти за повече от 200 хранителни продукти, допустими граници за повече от 3200 замърсители на храните и правила за преработката, транспортирането и съхранението на храна. Стандартите за етикетирание и описание на храните са предназначени да предотвратят дезинформацията на потребителите. Днес от една част на света в друга се транспортира повече храна от всякога и ООН работи, за да гарантира, че тези продукти са с добро качество.